

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Janna Hotakainen

AVOLIITON JA AVIOLIITON EROT PE- RINNÖNJAOSSA

Liiketalous
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Janna Hotakainen
Opinnäytetyön nimi	Avoliiton ja avioliiton erot perinnönjaossa
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	36
Ohjaaja	Marika Teirfolk-Naarmala

Tutkimus käsittelee avo- ja aviopuolison oikeuksien eroja, sekä sitä, millainen asema leskellä on perinnönjaossa. Tutkimuksessa selvitetään myös, mikä merkitys testamentilla on ja millaisia eri testamenttilajeja on olemassa. Käyn läpi perimysjärjestystä ja selvitän, voiko avoleski olla kuolleen puolisonsa kuolinpesän osakkaana.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu voimassa olevasta lainsäädännöstä. Lainsäädännön ohella materiaalina on käytetty muun muassa kirjallisuutta sekä oikeustapauksia. Opinnäytetyö toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyössä sovelletaan lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää. Toisin sanoen avio- ja avopuolison asemaa perinnönjaossa selvitettiin voimassa olevista oikeuslähteistä.

Tutkimuksessa käy ilmi, että aviopuolison asema perinnönjaossa on huomattavasti parempi kuin avopuolison. Avopuolisolla ei ole juridista oikeutta puolisonsa omaisuuteen perinnönjaossa. Tässä kuitenkin tulee esille testamentin merkitys, jos ensin kuollut avopuoliso on tehnyt yleistestamentin avolesken hyväksi.

ABSTRACT

Author	Janna Hotakainen
Title	The differences between marriage and cohabitation in distribution of inheritance
Year	2020
Language	Finnish
Pages	36
Name of Supervisor	Marika Teirfolk-Naarmala

The bachelor's thesis studied the differences between the rights of a spouse and a common-law spouse, as well as the role of a widow in the division of inheritance. The study also examined what the effects of a will are and what different types of wills exist. The order of inheritance is reviewed and whether the widow can take part in the estate of her deceased spouse was examined in the thesis as well.

The theoretical framework of the study consists of the current legislation. In addition to legislation, literature and court cases were used as material. The thesis was implemented as a qualitative research. In the thesis, a legal or legal dogmatic research method was applied. In other words, the rights of the spouse and common-law spouse in the division of inheritance was studied from the existing sources of law.

The study showed that the position of the spouse in the division of inheritance is considerably better than that of the common-law partner. The common-law spouse has no legal right to the spouse's property in the division of the inheritance. Here, however, the significance of the will arises if the deceased common-law spouse has first made a general will in favor of the common-law widow.

Keywords inheritance law, will, marriage, cohabitation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
	1.1 Tutkimuskysymykset	6
	1.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	7
	1.3 Tutkimusmenetelmä.....	7
	1.4 Aikaisemmat tutkimukset	8
	1.5 Työn rakenne	8
2	AVIOLIITTO	10
	2.1 Avioliiton esteet ja niiden tutkinta.....	11
	2.2 Avio-oikeus.....	12
	2.3 Avioehto.....	13
	2.4 Yhteiselämän lopettaminen ja avioero.....	15
	2.5 Avoliitto	15
3	PERIMYS JA PERIMYSJÄRJESTYS	18
	3.1 Ensimmäinen parenteeli.....	18
	3.2 Lesken asema	19
	3.3 Avopuolison asema.....	21
	3.4 Toinen parenteeli	22
	3.5 Kolmas parenteeli	22
	3.6 Perimyksen esteet.....	22
	3.7 Valtionperintö	23
4	TESTAMENTTI.....	24
	4.1 Yleistestamentti.....	25
	4.2 Erityistestamentti eli legaatti.....	26
	4.3 Keskinäinen testamentti	26
	4.4 Omistusoikeustestamentti	27
	4.5 Käyttö- ja tuotto-oikeustestamentit.....	28
5	OIKEUSTAPAUKSET	29

5.1	KKO:1999:104.....	29
5.2	KKO:2011:75.....	29
5.3	Vertailu	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	31
6.1	Tutkimustulokset.....	31
6.2	Opinnäytetyöprosessin arviointi	32
	LÄHTEET.....	34

1 JOHDANTO

Parisuhdemuodot voidaan jakaa tällä hetkellä juridisesti avioliittoon, rekisteröityyn parisuhteeseen sekä avoliittoon. Avioliittoa säätelee avioliittolaki, rekisteröityä parisuhdetta säätelee laki rekisteröidystä parisuhteesta ja avoliittoa varten on säädetty laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta. Tasa-arvoisen avioliittolain myötä rekisteröityjä parisuhteita ei enää solmita, mutta niitä on yhä olemassa. Avoliitto ei kuitenkaan ole laissa niin säädeltyä kuin avioliitto ja rekisteröity parisuhde. Eri parisuhdemuodoilla on eri oikeudet ja velvollisuudet. Eniten oikeusvaikutuksia on avioliitolla ja rekisteröityneellä parisuhteella. Avoliitossa olevalla ei ole juridisia oikeuksia kuten aviopuolisoilla, mutta laatimalla testamentin voivat puoliset antaa toisilleen oikeuksia toistensa omaisuuteen toisen puolison kuoleman jälkeen.

1.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa vertaillaan avioliiton ja avoliiton juridisia eroavaisuuksia perinnönjaossa. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan kysymyksiin

1. Mitkä ovat leskeksi jääneen aviopuolison oikeudet ja asema perinnönjaossa?
2. Mitkä ovat avopuolison oikeudet ja asema perinnönjaossa?
3. Mitä vaikutusta testamentilla on perinnönjaossa molemmissa parisuhdemuodoissa?

Tutkimuksessani selvitän myös, mikä on perimysjärjestys ja kuka perii silloin, kun menehtyneellä henkilöllä ei ole muita omaisia kuin avopuoliso.

Opinnäytetyössäni esittelen ja vertailen kahta perinnönjakoon liittyvää oikeustapausta. Tutkin työssäni myös sitä, mitä vaikutusta testamentilla on perinnönjaossa, erityisesti avoliitossa eläville.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ja konkretisoida mitä eroja perinnönjaossa esiintyy eri parisuhdemuodoissa. Tavoitteena on saada selvyys siihen, mitä oikeuksia avopuolisolla on toisen puolison kuollessa ja miten avoleski voi periä puolisonsa ja onko avoleskellä juridista oikeutta puolison perintöön. Jos juridista oikeutta ei ole, selvitän tutkimuksessani myös sen, miten avopuoliso voisi saada kuolinpesän osakkaan oikeudet, ja missä tilanteissa avopuoliso voi periä ensiksi kuolleen avopuolison.

Tutkin opinnäytetyössäni myös mitä tapahtuu, jos vainajalla ei ole perillisiä, eikä hän ole tehnyt testamenttia avopuolison tai muun edunsaajan hyväksi.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Kuten yleensä oikeustieteellisessä tutkielmassa, on tässäkin opinnäytetyössä menetelmänä laadullinen tutkimus. Tutkimusmetodina käytän pääasiassa opinnäytetyössäni sisällönerittelyä eli tekstianalyysia, sillä työssäni tutkitaan tiettyjä oikeusnormeja. Oikeustieteellisessä tutkielmassa menetelmä voi myös olla laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmä, mutta tässä työssä on käytetty pelkästään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadulliseen tutkimusmenetelmään viittaa sekin, että tutkimussuunnitelma saattaa muokkaantua tutkimuksen edetessä, niin kuin tässäkin opinnäytetyössä on käynyt. Oikeudellisista tutkimusmenetelmistä lähestymistapa on pääsääntöisesti lainopillinen, koska tarkoituksena on tutkia voimassa olevaa lainsäädäntöä, jo kumottua lainsäädäntöä sekä voimaantulevaa lainsäädäntöä. (Keinänen & Väättänen 2016, 259-261)

Käytän tutkimuksessani myös tutkimusmenetelmänä lainopillista eli oikeusdogmaattista menetelmää. Oikeusdogmaattinen tutkimus tutkii tarkasteltavaa aihetta voimassa olevan lainopin sekä oikeusnormien sisällön kautta. Käytännössä tällaisessa tutkimuksessa selvitetään, mikä on voimassa olevaa oikeutta ja millainen merkitys lailla ja muilla oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla on. Keräämäni tiedot perustuvat lainoppiin, oikeuskäytäntöihin, säädöksiin sekä muuhun teoriaan. Laadullisilla menetelmillä olen voinut kerätä tutkimusaineistoa laajalti ja te-

kemään niihin perustuvia havaintoja. Laadullisen tutkimuksen tekemiseen ei ole olemassa tiettyä tieteenalaa, johon sitä käytetään, tai tiettyä tapaa, miten se tulisi toteuttaa. Tutkimukset kuitenkin kohdistuvat aina reaali maailmaan, eikä aineistoa kerätä yhtä strukturoidusti kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa kyselylomakkein, vaan laadullisessa tutkimuksessa käytetään hyväksi enemmänkin osallistuvaan havainnointiin perustuvaa tutkimusta. Tutkimusaineisto voi olla tutkijan tai jonkin toisen tahon toteuttamaa tekstiä ja koostua valmiista dokumenteista, kuten lainvalmisteluaineistosta ja tuomioistuinten ratkaisuksista. Tutkijan ei tule antaa omien ennakkotietojensa tai aiempien kokemustensa vaikuttaa tutkimukseen tai tutkimusaineiston tarkastelunäkökulmaan. (Hirvonen 2011; Keinänen & Vääänen 2016, 259-261)

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Avoliiton ja avioliiton eroista perinnönjaossa löytyy paljon aikaisempia tutkimuksia, kuten kirjoja ja opinnäytetöitä. Vuonna 2017 muuttunut avioliittolaki vaikuttaa siihen, ettei vielä ole montaa ajankohtaista tutkimusta tehty aiheesta.

Useimmat tutkimukset käsittelevät pelkästään avoliiton tai avioliiton vaikutuksia perinnönjakoon. Laajasti molemmista parisuhdemuodoista kertovia tutkimuksia on kuitenkin tehty myös jo muutamia uuden avioliittolain voimaantulon jälkeen.

Kaksi opinnäytetyötä samasta aiheesta on tehty muuttuneen avioliittolain voimaantulon jälkeen, toinen vuonna 2018 aiheena eron ja puolison kuoleman juridiset vaikutukset. Toinen opinnäytetyö on tehty vuonna 2019. Tässä työssä keskitytään enemmän avioeron taloudellisiin vaikutuksiin, ei niinkään perimykseen ja puolison kuolemaan.

1.5 Työn rakenne

Aloitin työni johdonmukaisesti kertomalla avioliitosta ja avoliitosta ja niiden eroista. Kuvaan myös, miten avioliitto solmitaan ja miten avoliitossa eläminen eroaa juridisesti avioliitosta. Samassa luvussa kerron myös avioehdosta, jolla voidaan mitätöidä aviopuolison avio-oikeus toisen puolison omaisuuteen. Tässä luvussa kerron myös avioerosta ja yhteiselämän lopettamisesta.

Seuraavassa luvussa keskityn perimysjärjestykseen ja perinnönjakoon. Selvitän, mitä ovat parenteelit ja missä järjestyksessä perintö siirtyy edunsaajille. Tässä luvussa kerron myös, mitkä ovat lesken oikeudet puolison kuollessa. Vertaan myös lesken oikeuksia avolesken oikeuksiin. Lopuksi selvitän eri testamenttityypit ja sen, miten testamentilla voidaan saada avopuoliso edunsaajaksi sekä kuolinpesän osakkaaksi. Selvitän myös sen mitä tapahtuu, jos perillisiä ei ole, eikä testamenttia ole tehty.

Seuraavaan lukuun olen valinnut kaksi korkeimmassa oikeudessa selvitettyä tapusta, joissa aiheena on perinnönjako. Molemmissa tapauksissa osapuolina ovat leski ja vainajan rintaperilliset.

Viimeisessä luvussa kerron tutkimukseni lopputuloksen sekä pohdin työni tuloksia ja niihin pääsyä. Pohdin, olisinko voinut tehdä jotain paremmin tutkimusta tehdessäni ja missä asioissa olen tyytyväinen tutkimukseeni, sekä sitä, mitä olisi tarvittu, jotta olisin onnistunut tutkimuksessani paremmin. Pohdin tässä luvussa myös ajankäyttöäni tutkimuksen teossa ja sitä, kauanko tutkimuksen valmistumiseen kului aikaa.

2 AVIOLIITTO

Avioliitto on parisuhteen muoto, joka on yhteiskunnan lainsäädännöllä sääntelemä. Pariskunta voi halutessaan solmia avioliiton, jonka myötä he pääsevät osaksi turvajärjestelmää, joka on luotu perheen suojaksi. Kummankin avioliiton osapuolen on kuitenkin oltava täysi-ikäisiä avioliittoa solmittaessa. Avioliiton voi solmia, jos henkilöä ei ole julistettu holhottavaksi tai henkilö ei ole jo ennestään naimisissa. (Aarnio & Kangas 2016, 120–121; Väestöliitto)

Vuonna 2017 tapahtuneen lakimuutoksen jälkeen henkilön sukupuoli ei ole merkitystä avioliiton solmimisessa. Avioliittolaki muuttui siten, että uuden lainsäädännön mukaan vastakkaista sukupuolta olevat heteroparit voivat solmia avioliiton samalla tavalla kuin aikaisemminkin, mutta lakimuutoksen jälkeen myös samaa sukupuolta olevilla mies- ja naispareilla on oikeus solmia avioliitto. (Aarnio & Kangas 2016, 120–121; Väestöliitto)

Ennen lain muuttamista samaa sukupuolta olevat parit saivat rekisteröidä parisuhteensa, mutta eivät voineet solmia avioliittoa. Parisuhteen rekisteröimisellä oli kuitenkin samat vaatimukset kuin avioliiton solmimisella, sekä myös samat aviovarallisuus- ja jäämistöoikeudelliset oikeusvaikutukset. Muuttuneen avioliittolain myötä rekisteröityjä parisuhteita ei enää solmita, mutta niitä on silti yhä olemassa. (Aarnio & Kangas 2016, 120–121; Väestöliitto)

Suomalaisessa oikeuskäsityksessä avioliittoon ei suhtauduta sopimuksena. Suomalaisen oikeuskäsityksen mukaan avioliitto on yhteiskunnallinen instituutio, jonka vuoksi avioliiton solmiminen tai purkaminen ei onnistu kahdenkeskisellä oikeustoimella. Kihlaus taas on kahden henkilön solmima, tavallisesti suullisesti solmittu sopimus avioliiton solmimisesta tulevaisuudessa. Kihlaukselle ei ole asetettu muotovaatimuksia. Sormuksen luovuttamista toiselle osapuolelle ei myöskään pidetä edellytyksenä kihlautumiselle. Kihlaus on mahdollista perua tai purkaa ilman irtisanomisaikaa tai muita juridisia velvoitteita. Kihlaus on täysin vapaamuotoinen toimi, jota ei säädellä juridisesti. (Aarnio & Kangas 2010, 6, 17.)

2.1 Avioliiton esteet ja niiden tutkinta

Laissa on määritelty avioliiton solmimisesta tarkkoja säännöksiä ja tiettyjen edellytysten on täytyttävä avioliiton solmimiseksi. Mahdollisten esteiden tutkinta on suoritettava ennen avioliiton solmimista. Avioliittolaissa määrätty este avioliitolle voi olla esimerkiksi avioliiton solmijaosapuolen alaikäisyys. (Aarnio & Kangas 2010, 8–9.)

Esteitä ovat myös aiemmin solmittu ja voimassa oleva avioliitto tai rekisteröity parisuhde. Henkilö ei voi solmia avioliittoa, mikäli aiemmin solmittu avioliitto on edelleen voimassa. Avioliitto voidaan solmia vasta, kun edellinen avioliitto on tuomioistuimessa tuomittu avioeroon ja päätös on saanut lainvoiman. Sääntelemätön tai lakisääteinen avioliitto eivät kuitenkaan ole esteitä avioliiton solmimiselle. Avioliiton solmimisen esteenä voi olla myös liian läheinen sukulaisuussuhde avioliiton solmimista aikovien välillä. Avioliittoa ei voida solmia, mikäli osapuolet ovat sisarusia, puolisisarusia, tai suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa olevia sukulaisia. Etenevässä tai takenevässä polvessa olevia sukulaisia ovat esimerkiksi vanhempi ja lapsi, isovanhempi ja lapsenlapsi, sekä ottolapsi ja ottovanhempi. Kaikissa tapauksissa sukulaisuussuhde ei kuitenkaan ole este avioliiton solmimiselle. Esimerkiksi sedän, tädin tai serkun kanssa on mahdollista solmia avioliitto. (Aarnio & Kangas 2010, 10–11.)

Avioliittoon aikovat hakevat yhdessä avioliiton esteiden tutkintaa Digi- ja väestötietovirastosta. Esteiden tutkintatodistus on annettava vihkipäivälle ennen vihkimistä. Jos avioliitto aiotaan solmia kirkossa, esteiden tutkinnan voi myös suorittaa se evankelisluterilainen tai ortodoksinen seurakunta, johon toinen vihittävistä kuuluu. (Digi- ja väestötietovirasto; Suomen evankelisluterilainen kirkko)

Esteiden tutkinnan hakeminen on suoritettava viimeistään viikkoa ennen aiottua vihkipäivää. Mikäli avioliiton solmijaosapuolista toinen on ulkomaalainen, esteiden tutkintaan voi kulu useita viikkoja. Kun osapuolet hakevat esteiden tutkintaa, heidän tulee vakuuttaa allekirjoituksellaan, että haetulle avioliitolle ei ole esteitä. Esteettömyyden toteaa kirkko tai maistraatti, joka toimittajaa hakijoille todistuksen esteettömyydestä. Todistus on voimassa neljä kalenterikuukautta, jonka aika-

na vihkiminen on suoritettava. Mikäli vihkimistä ei suoriteta mainitun neljän kuukauden määräajan kuluessa, on esteettömyyden tutkinta suoritettava uudelleen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko.)

2.2 Avio-oikeus

Suomen avioliittolain mukaan varallisuusjärjestelmä perustuu avioliiton osapuolien, eli puolisoiden, omaisuuden erillisyyden periaatteelle avioliiton aikana. Mikäli liitto päättyy, avio-oikeus konkretisoituu. Aviovarallisuusjärjestelmän tarkoitus on huolehtia, että molemmilla puolisoilla on oikeudenmukainen osuus avioliiton aikana perheen käytössä olleesta varallisuudesta. Liiton päättyessä ja avio-oikeuden konkretisoituessa lähtökohtana pidetään puolittamisperiaatetta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että avio-oikeuteen perustuen suuremman osuuden netto-omaisuutta omistavan osapuolen tulee suorittaa tasinkoa sille osapuolelle, joka omistaa pienemmän osuuden siten, että molempien osapuolien avio-osan mukainen omistus toteutuu. Osituksen jälkeen kummankin osapuolen netto-omaisuuden tulee olla puolet omaisuuden yhteenlasketusta kokonaisarvosta. (Aarnio & Kangas 2010, 62.)

Toinen osapuoli ei voi itsenäisesti poistaa toisen osapuolen avio-oikeutta. Päätös avio-oikeuden poistamisesta tulee molempien osapuolten tehdä yhdessä sopimalla. Sopiminen voidaan tehdä avioehtosopimuksella, jossa määrätään osapuolten avio-oikeudesta omaisuuteensa. Sopimuksessa määritellään avio-oikeuden laajuus ja mitä osaa omaisuudesta avio-oikeus koskee. Avio-oikeus astuu voimaan välittömästi vihkimisen jälkeen. Avio-oikeus kuitenkin vaikuttaa takautuvasti. Avio-oikeudessa otetaan huomioon myös ennen avioliittoa hankittu omaisuus, mikäli toista liiton osapuolta ei ole asetettu konkurssiin. Mikäli toinen osapuoli on asetettu konkurssiin, puoliso voi yksin irtisanoa avio-oikeuden. Ilmoitus avio-oikeuden irtisanomisesta tehdään kirjallisesti Digi- ja väestötietovirastoon vuoden sisällä henkilön konkurssiinasettamispäätöksestä. Avio-oikeuden irtisanomisilmoitus rekisteröidään Digi- ja väestötietovirastossa ja tieto lähetetään oikeusministeriön avioehtoasian rekisteriin. (Aarnio & Kangas 2010, 102, 82.)

Irtisanomisilmoitus poistaa molempien osapuolten avio-oikeuden toistensa omaisuuteen, mutta sillä ei ole välitöntä vaikutusta aviovarallisuussuhteisiin. Avioliitolain mukaan molemmat liiton osapuolet vastaavat omista veloistaan, joten puolison ei tarvitse vastata konkurssiin asetetun puolison velkataakasta. Irtisanomisilmoitus antaa suojaa puolisolle mahdollisessa omaisuuden erottelussa ja osituksessa, eli enemmän varallisuutta omistavan osapuolen ei tarvitse suorittaa ylivelkaan-tuneelle osapuolelle kohtuutonta tasinkoa. (Aarnio & Kangas 2010, 102-103.)

2.3 Avioehto

Aviopuolisot voivat tehdä avioehdon ennen aviopuolison kuolemaa tai avioeronvireille tuloa. Avioehdolla pois suljetaan avio-oikeus puolison omaisuuteen. Avioehto on tehtävä määrämuodossa ja se tulee rekisteröidä Digi- ja väestötietovirastossa. Se on puolisoitten keskinäinen sopimus, eikä toinen puolisoista yksin voi tehdä avioehtoa, vaikka se koskisi ainoastaan toisen puolison avio-oikeutta. Avioehtosopimusta ei myöskään voi irtisanoa eikä sitä voi poistaa rekisteristä vain toisen puolison päätöksellä, vaan kaikkiin muutoksiin tarvitaan molempien osapuolien hyväksyntä. (Mikkola. 2010. 125 – 126.)

Avioehtosopimuksella voidaan avio-oikeus poistaa yksipuolisesti tai molemminpuolisesti. Avio-oikeuden poisto voidaan tehdä avioehtosopimuksella solmimishetkellä olemassa olevaan omaisuuteen tai mahdollisesti myöhemmin omistettavaan omaisuuteen, esimerkiksi perintönä saatuun sukutilaan tai kiinteistöön. Avioehtosopimuksella avio-oikeudesta poistettua omaisuuden osuutta ei käytetä ositustilanteessa netto-omaisuuden laskennassa, eikä tasingon kohteena. Avioehtosopimukseen voidaan asettaa myös ehto, jolla avioehtosopimus rajataan koskemaan vain avioeron myötä purkautuvaa liittoa. (Avioehtosopimus; AL 41 §.)

Jos toinen puolisoista on saanut lahjaksi tai perintönä omaisuutta, on perittävä voinut testamentissa tai lahjanantaja lahjakirjassa määrätä, että omaisuuden saajan puolisollla ei ole avio-oikeutta tähän omaisuuteen. Puolisot eivät voi edes avioehtosopimuksen kautta sopia tällaisin ehdoin saatua omaisuutta avio-oikeuden alaiseksi. Ainoastaan osituksessa puoliset voivat yhteisellä päätöksellä käsitellä testamentilla tai lahjana saatua avio-oikeuden pois sulkevaa omaisuutta. Omista-

japuolisolla ei kuitenkaan ole tähän velvoitetta, mutta mikäli hän tähän suostuu, ei hän voi moittia sitä jälkikäteen. (Mikkola. 2010. 130 – 131.)

Avioehtosopimuksen laatimiselle on asetettu tiukkoja muotovaatimuksia. Muotovaatimukset on asetettu sopimuksen pätevyuden varmistamiseksi. Avioehto on laadittava kirjallisesti, siitä on ilmentävä päiväys, sekä molempien avioliiton osapuolten, sekä lisäksi kahden esteettömäksi todetun todistajan allekirjoitus. Sopimus jätetään maistraattiin sen jälkeen, kun avioliitto on solmittu. Avioehtosopimus astuu voimaan sen jälkeen, kun se on rekisteröity Digi- ja viestintävirastossa. Avioehto ei ole lainvoimainen, mikäli se saapuu Digi- ja väestötietovirastoon avioliiton purkautumisen jälkeen, tai mikäli avioeroa on ehditty hakea ennen avioehtosopimuksen toimittamista. (Aarnio & Kangas 2010, 99–101.)

Avioehtosopimus tulee laatia siten, että molemmat sopimuksen osapuolet ymmärtävät sopimuksen sisällön ja ovat yksimielisiä sopimuksen laatimisesta. Avioehto tulee laatia niin, että se palvelee molempien osapuolten oikeuksia. Sopimusta laatiessa ei välttämättä tiedosteta, että sopimus ei ole pätevä, sillä muotovirhe voi olla piilevä, mutta siihen vetoaminen oikeudessa ei vanhene. Digi- ja viestintävirasto ei tutki sopimuksen muodollista pätevyyttä vastaanottaessaan sen. Avioehtosopimusta ei voi myöhemmin muuttaa. Mikäli avioehdon sisältöön haluaa muutoksia jälkeen päin, on se mahdollista, mutta se vaatii uuden avioehtosopimuksen laatimista. (Aarnio & Kangas 2010, 99-101.)

Avioehto voi:

- Sulkea avio-oikeuden täydellisesti. Tällainen avioehto sulkee molempien puolisojen avio-oikeuden täysin toisen osapuolen omaisuuteen.
- Osittain avio-oikeuden poissulkeva. Tällaisessa avioehdossa määritellään tietty osa omaisuudesta, johon kummallakaan puolisoilla ei ole avio-oikeutta.
- Sulkea avio-oikeuden yksipuolisesti. Tällöin toisella osapuolella ei ole avio-oikeutta ollenkaan toisen osapuolen omaisuuteen tai määrättyyn osaan omaisuudesta.

Avioehdolla on vaikutusta avioliiton osapuolten keskinäisiin varallisuussuhteisiin. Avioehtosopimuksen vaikutus ilmenee kuitenkin vasta osituksessa. Avioehtosopimuksessa ei voida vaikuttaa velkasuhteisiin. (Aarnio & Kangas 2010, 95.)

2.4 Yhteiselämän lopettaminen ja avioero

Avioerosäännöksiin on tullut muutoksia vuosien kuluessa avioliitto-oikeuden sääntelystä. Avioliittolakia on muutettu esimerkiksi poistamalla syyllisyysperiaatte. Syyllisyysperiaatteen poiston jälkeen avioeron saaminen ei enää edellytä tuomioistuinta tutkimaan puolisoitten henkilökohtaisia suhteita. Syyllisyysperiaatteen poisto teki avioerosta vaivattomamman ja paransi yksityisyydensuojaa. (Niskanen ym. 2010, 155.)

Päätöksen solmitun avioliiton purkamisesta voi tehdä joko molemmat puoliset yhdessä tai toinen puoliso itsenäisesti. Avioeroprosessiin kuuluu kaksi vaihetta. Prosessin ensimmäinen vaihe on vireillepanohakemus, joka tulee toimittaa kirjallisesti toisen puolison kotipaikkakunnan käräjäoikeuteen. Kun hakemus avioerosta on jätetty, alkaa puoli vuotta kestävä harkinta-aika. Harkinta-aika alkaa hakemuksen jättämisestä käräjäoikeuteen, mikäli eroa haetaan yhdessä, tai siitä päivästä, kun toinen puoliso on saanut tiedon avioerohakemuksesta, mikäli vain toinen puolisoista hakee avioeroa. Harkinta-aikana puoliset voivat jatkaa yhdessä asumista ja koettaa päästä yhteisymmärrykseen avioliiton jatkamisesta, tai he voivat asua eri osoitteissa ollen niin sanotusti asuserossa. Kuuden kuukauden harkinta-ajan päätyttyä tulee tehdä avioerovaatimus. Vaatimuksen voi tehdä joko yhdessä tai erikseen, eikä sillä ole merkitystä, onko eroa haettu yhdessä vai erikseen. Vaatimuksen jättämisen jälkeen aviopuolisot voidaan tuomita avioeroon käräjäoikeuden päätöksellä. (Aarnio & Kangas 2010, 40.)

2.5 Avoliitto

”Avoliitto tarkoittaa juridisesti vahvistamatonta kahden ihmisen avioliittomaista yhteiselämää.” (Kielitoimiston sanakirja: NetMot)

Avoliitto perustuu pääasiassa henkilökohtaiseen sopimukseen ja sosiaalisena suhteena avoliitto on helppo määrittää. Alle 30-vuotiaat suosivat kaikista eniten avio-

liittoa parisuhdemuotona. Juridisesta näkökulmasta avioliitto on yksinkertainen liitto, sillä avioliitossa yksinkertainen ja yksiselitteinen merkintä rekisterissä kertoo, sovelletaanko avioliittolaissa määritettyjä säännöksiä oikeudellisen ongelman ratkaisuun. Avoliitosta sen sijaan ei ole olemassa helposti sovellettavaa kriteeriä. Avoliiton tunnistaminen muuttuu entistä vaikeammaksi, jos liittoon liitetään oikeusvaikutuksia. Yleisesti kuitenkin katsotaan avoliiton edellyttävän parisuhdetta ja yhteistä taloutta. (Aarnio & Kangas 2010, 236-237.)

Perheoikeudessa avoliitoksi ei katsota kahta vastakkaista sukupuolta olevaa, samassa taloudessa asuvaa henkilöä. Avoliiton voivat muodostaa myös kaksi samaa sukupuolta olevat sekä alle 18-vuotiaat henkilöt. Parisuhde ja avoliitto eivät itsessään luo oikeudellisia vaikutuksia avoliiton osapuolten välille. Yhteiselämän alku, loppu sekä puolisoitten väliset suhteet katsotaan henkilöiden yksityisasiaksi. Avoliitto siis perustuu niin sanottuun hiljaiseen sopimukseen. Hiljaisessa sopimuksessa kannetaan vastuu sekä itsestä että puolisoista. Avoliittoa eivät voi kuitenkaan solmia henkilöt, joilla on esteitä avioliiton solmimiselle, eivätkä sellaiset henkilöt, joilla on voimassa oleva, solmittu avioliitto. (Aarnio & Kangas 2010, 236–237.)

Avoliittolaki astui Suomessa voimaan vuonna 2011. Laki avoliitoista voidaan jakaa juridisesti kahteen ryhmään. On olemassa avoliittoja, joihin avoliittolain soveltaminen on mahdollista sekä sellaisia avoliittoja, joihin avoliittolakia ei voida soveltaa. Avoliittolaissa säädetään ainoastaan avoliiton päättymisen jälkeisistä taloudellisista suhteista avoliiton osapuolten kesken, kuten toisen puolison kuoleman jälkeisestä lesken asemasta. (Kangas 2018, 291.)

Avoliittolaissa määritellään myös avopuolisoiden omaisuuden erottelusta, sekä yhteiseen talouteen puolisoitten antaman panostuksen hyvittämisestä avoliiton päättyessä. Perintökaaren 8. luvun muutoksilla on tarkoitus täydentää avopuolison suoja avoliiton päättyessä niin, että avopuolison olisi mahdollista saada harkinnanvaraista avustusta oman toimeentulonsa turvaamiseksi siinä tapauksessa, että toinen avopuoliso menehtyy. (Gottberg 2013, 69-70.)

Avoliittolain 3. pykälä määrittää, millaiseen avoliittoon avoliittolakia voidaan soveltaa. Avopuolisot ovat samassa taloudessa asuvia parisuhteen osapuolia. Avopuolisoiden tulee asua samassa taloudessa vähintään viiden vuoden ajan ja/tai heillä tulee olla sillä hetkellä tai heillä on ollut aiemmin lapsi yhteisessä huollossa. Avoliitot, johon sovelletaan avoliittolakia, ovat avoliittolaissa säänneltyjä avoliittoja. Avoliittolakia koskemattomat avoliitot ovat sääntelemättömiä avoliittoja. Laissa säädetyn tunnusmerkistön täytyttyä liitossa, avoliitto muuttuu lakisääteiseksi. Tämä ei edellytä avoliiton rekisteröimistä tai osapuolten suostumusta. (Kangas 2018, 291; Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta.)

Avoliittolaki suojaa avoliiton osapuolia, mikäli liitto päättyy. Mikäli avoliitto, jota avoliittolaki koskee, päättyy, puolisot voivat hakea pesänjakajaa toimittamaan omaisuuden erottelun. Avoliiton osapuolilla on myös tietyin edellytyksin mahdollisuus saada hyvitys yhteiseen talouteen sijoittamastaan panoksesta. Oikeudet eivät ole kuitenkaan lähellekään yhtä laajat kuin aviopuolisilla. (Niskanen ym. 2010, 152.)

Nimiperiaatteen mukainen omaisuuden erillisyys koskee sekä avoliittoa että avoliittoa eli omaisuuden omistaa se henkilö, kenen nimiin omaisuus on rekisteröity. Mikäli omaisuus on hankittu yhteiseen käyttöön, omistusoikeus määräytyy esimerkiksi kirjallisesti laaditussa kauppakirjassa. Jos omistusosuutta ei ole eritelty selkeästi, omistusoikeus omaisuuteen katsotaan yhtä suureksi. Puolisoiden on mahdollista tehdä sopimuksia keskenään tai ulkopuolisten tahojen kanssa avoliiton aikana ja he voivat olla velkasuhteessa keskenään sekä lahjoittaa omaa omaisuuttaan toiselle puolisolle. Avoliiton osapuolet voivat valtuuttaa toisen puolison toimimaan omissa nimissään. (Aarnio & Kangas 2010, 241-242.)

3 PERIMYS JA PERIMYSJÄRJESTYS

Lain mukaan perimisestä säädelään perintökaassa. Perintökaaren perintöjärjestyksessä perillisryhmät jaetaan kolmeksi paranteliksi. Parenteeli määrittää perimysjärjestyksen eli kenelle ja millaisessa järjestyksessä vainajalta jäänyt omaisuus jaetaan. (Kangas 2018, 321.)

Puolisoiden omaisuuden jakamisesta avioeron jälkeen määrätään avioliittolain varallisuusjärjestelmässä sekä siitä, mikä osa omaisuudesta ensin menehtyneeltä aviopuolisolta tulee perinnöksi oikeudenomistajalleen. Aviovarallisuusjärjestelmään pitää sisältyä tarvittavat oikeudelliset keinot puolisen suojaamiseen toisen puolison sekä kolmannen osapuolen mahdollisia toimenpiteitä vastaan. Lisäksi järjestelmä ei saa mahdollistaa toimia, jotka ovat mahdollisen kolmannen osapuolen vahingoksi. (Aarnio & Kangas 2010, 62.)

3.1 Ensimmäinen parenteeli

Ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat vainajan rintaperilliset. Rintaperillisillä tarkoitetaan vainajan lapsia ja ottolapsia. Rintaperillisillä on oikeus yhtä suureen osaan perinnöstä ja, jos vainajan lapsi on kuollut, hänen lapsensa tulevat perilliseksi kuolleen rintaperillisen sijaan. (L 05.02.1965/40, 2:1 §.)

Rintaperillisellä on oikeus vähintään puoleen omasta perintöosuudestaan eli lakiosaan, perintökaaren (40/1965) 7 luvun 1 §:n mukaisesti. Lakiosa voidaan suorittaa sitä vaativalle rintaperilliselle lakiosaa vastaavalla rahamäärällä. Rintaperilliset eivät voi vaatia osuuttaan perinnöstä muuna omaisuutena kuin rahana. (L 05.02.1965/40, 7:1 §; Aarnio & Kangas 2016, 847–848.)

Lasten oikeuksissa vanhempien perimiseen on joitain eroavaisuuksia. Äidin ja lapsen välinen perimissuhde on useimmiten selkeä, lapsen ja isän välisessä oikeudellisessa suhteessa sen sijaan saattaa olla haasteita. Jos lapsi on syntynyt solmitun avioliiton aikana, aviomies tulkitaan automaattisesti syntyneen lapsen isäksi. Tällöin on kyse automaattisesta isyysolettamasta. Mikäli avioliitto päättyy aviomiehen kuolemaan ennen avioliiton aikana alkunsa saaneen lapsen syntymää,

aviomies katsotaan lapsen isäksi. Isyysolettama ei välttämättä vastaa biologista totuutta, mutta siitä huolimatta sitä voidaan hyödyntää äidin tai isän niin vaatiessa tai se voidaan tietyissä tilanteissa kumota. Avosuhteessa elävien välillä isyysolettamaa ei ole. Muulloin kuin solmitun avioliiton aikana syntynyt lapsi tulkitaan isättömäksi, jolloin lapsen isän täytyy vahvistaa isyytensä. Ennen kuin isyys on tunnustettu, syntyneellä lapsella ei ole oikeutta periä isäänsä tai tämän sukulaisia. Useimmiten isyys tunnustetaan raskausaikana neuvolassa. Myös adoptoidulla lapsella on identtinen oikeus periä vanhempansa kuin biologisella lapsella. (Aarnio & Kangas 2010, 290-296.)

3.2 Lesken asema

Leskellä on ollut perimisoikeus vuoden 1965 perintökaaresta alkaen. Tämä tarkoittaa sitä, että jäljelle jäävä puoliso eli leski sai perillisen aseman niissä tapauksissa, kun perittävä oli lapseton ja näin ollen leski syrjäytti perimysjärjestyksessä perittävän vanhemmat sekä sisarukset. Perittäväällä on ollut ennen 1980-lukua mahdollisuus syrjäyttää leski jäämistön edunsaajan asemasta testamentin avulla. Vuonna 1983 lesken suojaa vahvistettiin säätämällä lesken suojajärjestelmä. Aiemmin lesken asemaa oli vahvistettu avioliittolain tasinkoprivilegijärjestelmällä vuonna 1976. Lesken tasinkoprivilegi tarkoittaa lesken oikeutta olla luovuttamatta tasinkoa kuolleen puolison perillisille. Jos puolison kuoleman jälkeen toimitettavassa osituksessa leski omistaa enemmän omaisuutta kuin kuollut puolisonsa, lesken ei täydy luovuttaa omaisuuttaan tasinkona ensiksi kuolleen puolison perillisille. (Mikkola 2010, 34–35.)

Mikäli kuollessaan vainajalla ei ole perillistä, perijä on leski. Lesken kuoleman jälkeen hänen omaisuutensa jaetaan menehtyneen puolison perillisten sekä lesken perillisten välillä. Ensimmäisenä menehtyneen puolison perillisiä kutsutaan toissijaisiksi perillisiksi. Perintö siirtyy ensiksi menehtyneen puolison perillisille, mikäli leskellä ei ole perillisiä. Mikäli taas ensimmäisenä menehtyneellä puolisoilla ei enää ole perillisiä, perintö jaetaan kokonaisuudessaan lesken perillisten kesken. Rekisteröidyssä parisuhteessa elävillä on samat perimisoikeudet kumppaniinsa,

kuin leskellä ja aviopuolisolla. Avoliitossa elävillä sen sijaan ei ole perillisasemaa. (Puronen 2009, 31-32.)

Mikäli ensimmäisenä menehtyneellä puolisoilla oli lesken lisäksi myös rintaperillisiä tai menehtynyt henkilö oli laatinut testamentin, leskellä on oikeus vedota enimmäissuojaan. Enimmäissuojalla leski voi säilyttää jakamattoman jäämistön hallinnassaan. Enimmäissuojalla turvataan aviopuolison asema, mikäli ensimmäisenä kuollut puoliso on testamentannut omaisuutensa jollekin muulle kuin leskelleen. Sekä rintaperilliset että testamentin avulla perivät voivat kuitenkin vaatia kuolinpesän varallisuuden jakamista lesken elinaikana. Mikäli jakovaatimus tehdään, omaisuus tulee ensin osittaa menehtyneen aviopuolison rintaperillisten ja lesken kesken. Lesken hallintaan tulee kuitenkin jättää asunto, jossa puoliset ovat yhdessä asuneet, mikäli leski ei omista kodiksi soveltuvaa kiinteistöä. (Aarnio & Kangas 2010, 297-200, 428.)

Lesken oikeutta hallita jäämistöön kuuluvaa asuinkiinteistöä sekä sen asuinirtaimistoa kutsutaan lesken vähimmäissuojaksi. Vaikka puolisoilla olisi ollut avioehtosopimus, eikä leskellä täten ole avio-oikeutta toisen puolison omaisuuteen, voi leski silti vedota leskensuojaan. Leskensuojaan kuuluvaan asuinirtaimeseen sisältyy lesken tarvitsema välttämätön perusirtain, kuten huonekalut ja astiat. Kaikki kodin irtain ei kuitenkaan sisälly leskensuojaan, vaan esimerkiksi arvokkaat taideteokset ja muu niihin rinnastettava omaisuus ovat jakokelpoisia menehtyneen perillisten kesken, vaikka leski vielä eläisi. Vähimmäissuojaan kuuluu myös vapaaomaisuusmääräyksellä tai avioehtosopimuksella avio-oikeuteen kuuluvasta omaisuudesta poistettu omaisuus. (Aarnio & Kangas 2010, 297-299, 428.)

Lesken avio-oikeuteen puolisonsa omaisuuteen vaikuttaa myös, jos leski on rikoksella aiheuttanut puolisonsa kuoleman tai ollut osallinen sellaiseen rikokseen. Tällöin leskellä ei ole osituksessa avio-oikeutta vainajan omaisuuteen. Kuitenkin vähäisen rikoksen kohdalla harkitaan oikeudessa, onko seuraamus edellä mainitun mukainen. (Aarnio & Kangas 2010, 303; Avioliittolaki 234/1929, 59§; Perintökaari 40/1965, 15 luku 1§.)

3.3 Avopuolison asema

Henkilön perillisasema perustuu perittävän ja perillisen väliseen sukulaisuus-, avioliitto- tai ottolapsisuhteeseen. Tämän vuoksi avopuolisolle ei synny perillisasemaa tai kuolinpesän osakkaan asemaa. Avoleskellä ei ole hallintaoikeutta ensiksi kuolleen avopuolison omaisuuteen ilman perillis- tai kuolinpesän osakkaan asemaa. Avoleski voi olla kuolinpesän osakas vain yleistestamentin saajana. Mäkelä toteaa, että perintöoikeutta ei voida myöntää henkilöiden läheisen suhteen perusteella tai määrätä sopimuksin, vaikka se tuntuisikin oikeudenmukaiselta ja kohtuulliselta. (Kangas 2012, 345-347; Mäkelä 2012, 125.)

Avoliitosta leskeksi jäävää ei koske leskensuoja eikä avoleskellä ole myöskään mahdollisuutta leskeneläkkeeseen. Avopuoliso voi hakea harkinnanvaraista avustusta lesken toimeentulon merkittävästi heikentyessä avopuolison kuoleman myötä, ja avustus voidaan katsoa välttämättömäksi lesken toimeentulon turvaamiseksi. Kun avustustarvetta- ja määrää arvioidaan, huomioidaan, pystyykö avoleski huolehtimaan elatuksestaan omilla varoillaan, omilla ansio- tai muilla tuloillaan. Lisäksi leskeksi jääneen ikä, parisuhteen pituus ja näihin verrattavat tekijät otetaan huomioon. Avolesken tulee vaatia avustusta viimeistään perinnön jakohetkellä. Avoleski on oikeutettu vaatimaan menehtyneen avopuolisonsa kuolinpesän luovutusta pesänselvittäjän hallintoon sekä vaatimaan pesänjakajan määräämistä. (Kangas 2018, 311.)

Yksi avoliiton heikkous on leskeksi jääneen puolison vähäinen oikeus kuolinpesän asioiden hoitoon. Puolison poismenon lisäksi käytännön asioiden hoito vaikeutuu etenkin, jos lesken ja muiden omaisten välillä on erimielisyyksiä. Avoleskellä ei ole oikeutta hallita kuolleen puolisonsa jäämistöä jakamattomana edes silloin, kun siihen sisältyy perheen yhteisenä kotina käytetty asunto. Ellei vainaja ole jättänyt testamenttia, kuolleen puolison omaisuus jaetaan hänen lakimääräisten perillistensä kesken ja omaisuus erotellaan omistussuosuksien mukaan. Avoleski ei voi osallistua kuolinpesää koskeviin asioihin, sillä häntä ei katsota kuolinpesän osakkaaksi. Ainoa tapa, jolla avoleski voi hoitaa kuolinpesän käytännön asioita on

se, että kuolinpesän osakkaat antavat hänelle valtuutuksen hoitaa asioita heidän puolestaan. (Kangas 2018, 143–144.)

3.4 Toinen parenteeli

Perintö siirtyy toiseen parenteeliin, jos vainajalla ei ole ollut lapsia tai puolisoa. Vain rintaperillisillä on oikeus vaatia lakiosaa vainajan jäämistöstä. Jos rintaperillisiä ei ole, eikä vainaja ole ollut naimisissa elinaikanaan, hänen vanhempansa perivät hänet. Vanhempien osuus perinnöstä jakautuu vanhempien kesken puoliksi. (L 05.02.1965/40, 2:2 §; Aarnio & Kangas 2010, 301.)

Jos vainajan molemmat vanhemmat tai toinen vanhemmista on kuollut aiemmin, jakavat perittävän sisarukset kuolleen vanhemman osuuden. Perittävän sisarusten ollessa kuolleita, heidän sijaansa perillisiksi tulevat sisarusten lapset. Perimys etenee sukuhaaroittain ja jokaisessa sukuhaarassa on rajaton sijaisperimyoikeus. Täyssukulaisten puuttuessa puolisisaruksilla on sama oikeus perintöön, kuin täyssisarilla. (L 05.02.1965/40, 2:2 §; Aarnio & Kangas 2010, 302.)

3.5 Kolmas parenteeli

Kolmanteen parenteeliin kuuluvat vainajan isovanhemmat. Perittävän isovanhemmat perivät lapsenlapsensa perintökaaren (40/1965) 2 luvun 3 § mukaisesti, jos ensimmäiseen ja toiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä ei ole. Jos isovanhemmat tai toinen isovanhemmista on kuollut, perintöosuus menee kuolleen isovanhemman lapsille. Tässä kolmannessa parenteelissa sijaantulo-oikeus on kuitenkin rajoitettu perittävän täteihin, enoihin ja setiin, eli vainajan vanhempien sisaruksiin. Perintökaaren (40/1965) 2 luvun 5 § mukaisesti serkut eivät enää voi periä toisiaan, joten jos vainajan täti, setä tai eno on kuollut aiemmin, hänen lapsensa eivät tule perijöiksi vanhempansa sijaan. (L 05.02.1965/40, 2:3 §, 2:5 §; Aarnio & Kangas 2010, 302.)

3.6 Perimyksen esteet

Perinnön tai testamentin saannin mahdollisia esteitä on useita. Esteenä voi olla esimerkiksi se, että perillinen on tahallaan hävittänyt tai salannut perittävän testa-

mentin tai ollut osallisena testamentin hävittämisessä tai salaamisessa. Perintöoikeuden voi menettää myös, jos perintöä ei vastaanota säädetyn ajan sisällä. Rintaperillinen voidaan tehdä perinnöttömäksi, jos perillinen on tahallisella rikoksella syvästi loukannut joko perittävää tai hänen läheisiään, tai perillinen on viettänyt jatkuvasti kunniatonta tai epäsiiveellistä elämää. Perillisten ei ole kuitenkaan pakko ottaa perintöä vastaan, vaan perillinen voi myös luopua perintöosastaan. (Kangas 2001, 105-106; PK 40/1965, 15:1-4 §, 16:1 §, 17:2 a §.)

3.7 Valtionperintö

Henkilön kuollessa hänen perillisensä selvitetään toimittamalla sukuselvitys. Sukuselvitys tilataan joko seurakunnasta johon vainaja kuului, tai Digi- ja väestötietovirastosta jos vainaja ei kuulunut kirkkoon. Sukuselvitys tulee olla katkeamaton alkaen siitä, kun vainaja on ollut 15-vuotias ja päätyen kuolemaan. Jos perillisiä ei sukuselvityksessä löydy, perintökaaren viidennen luvun mukaisesti valtio perii kaiken. Tätä kutsutaan valtionperinnöksi. (Aarnio & Kangas 2010, 309)

Valtiota ei käsitellä perintökaaren sanamuotojen mukaan perillisenä, vaan laissa puhutaan valtion oikeudesta perintöön sekä siitä, kuinka perintö siirtyy valtiolle, kun perillisiä ei ole (Perintökaari 5 luku). Näin ollen valtio ei voi olla kuolinpesän osakas ilman, että perittävä on määrännyt yleistestamentilla valtion perinnönsaajaksi. Tällaisissa tapauksissa, joissa valtion hyväksi on tehty testamentti, valtion oikeus perintöön vanhenee normaalisti perintökaaren 16 luvun säännöksiensä mukaan. Muissa tapauksissa valtion oikeus perittävään omaisuuteen ei vanhene koskaan. (Aarnio & Kangas 2009, 193)

Kun henkilö kuolee ilman perillisiä, on kuolinpesän hoitajan ilmoitettava asiasta Valtiokonttorille. Perintökaaren voimaantulon 7 §:n mukaan ilmoitus asiasta tulisi tehdä vainajan kotipaikan tai vakinaisen asuinpaikan käräjäoikeudelle, joka ilmoittaa siitä eteenpäin Valtiokonttorille. Käytännössä kuitenkin vain harvinaisissa poikkeustapauksissa noudatetaan tätä lain säätämää kaavaa kuolinpesän tiedoksiannosta. (Aarnio & Kangas 2009, 200)

4 TESTAMENTTI

Testamentin laatimisen alkuperäisenä syynä oli estää omaisuuden pilkkominen, sillä suvun asema yhteiskunnassa oli täysin riippuvainen varallisuudesta. Omaisuuden jakaminen useamman saajan kesken heikensi suvun yhteiskunnallista asemaa. Testamentilla tämä seuraamus voitiin estää. Vainaja siirsi siis testamentilla perijälleen paitsi rahaa, myös merkittävän valta-aseman yhteiskunnassa. (Aarnio & Kangas 2008, 2.)

Henkilö laatii yleensä testamentin vasta kuoleman lähestyessä. Perintöriitoja testamentista yleensä tulee, kun testamentissa on muotovirheitä, ja näitä ratkotaan jopa korkeimmassa oikeudessa. Esimerkkinä muotovirheestä tapaus, jossa testamentin tekijä on jättänyt testamentin allekirjoittamatta sen pelossa, että vauhdittaisi sillä kuolemaansa. Testamentti tulisikin tehdä ajoissa, ajatuksella ja mieluiten asiantuntijan tai lakimiehen kanssa. Testamenttihan on kyseessä olevan henkilön viimeinen tahto ja määräys siitä, miten hänen omaisuutensa kanssa tulee menetellä hänen kuolemansa jälkeen. (Norri, 1994, 76 – 77.)

Testamentin laatijalle testamentti on yksityisasia, eli sitä ei tarvitse henkilön vielä eläessä saattaa kenenkään tietoon, jos näin ei haluta. Tekijä voi halutessaan antaa sen myös testamentinsaajalle säilytettäväksi.

Testamenttia koskevat oikeussäännöt:

- Tekijän viimeinen tahto on aina voimassa, ja sitä voidaan muuttaa tai jopa peruuttaa.
- Testamentti on tehtävä itse, tässä ei voi käyttää valtakirjaa.
- Testamentti tulee voimaan laatijan kuolinhetkellä. Testamentti voi koskea vain sitä omaisuutta, joka laatijalla on kuolinhetkellään.
- Testamenttivapautta rajoittaa rintaperillisten lakiosa. Lakiosaa on kuitenkin nimenomaisesti vaadittava.
- Testamentti tehdään tarkoin määrätyin menettelytavoin, muutoin se ei ole pätevä. Testamentin voi kuitenkin peruuttaa haluamallaan tavalla, siihen ei ole säädetty pakollisia menettelytapoja.

- Testamentin todistajina ei voi toimia kuka tahansa. (Norri 1994, 76 –77)

Testamentissa tulee olla kaksi todistajaa. Todistajina eivät voi toimia tietyt henkilöt:

- alle 15-vuotias
- sieluntoiminnaltaan häiriintynyt henkilö (esimerkiksi mieleltään sairas)
- päihtynyt henkilö
- puoliso
- lähisukulaiset (joihin luetaan isovanhemmat, vanhemmat, ottovanhemmat, sisarukset, lapset, lapsenlapset ja ottolapset)
- langot (joihin luetaan äitipuoli, isäpuoli, isoäitipuoli, isoisäpuoli, lapsipuoli, lapsenlapsipuoli, anoppi, appi, miniä, vävy, miehen veli tai sisar, vaimon veli tai sisar). (Norri 1994, 88 – 89)

15 vuotta täyttänyt henkilö on Perintökaaren 9:1.1:n mukaan oikeutettu laatimaan testamentin siitä omaisuudesta, jota hänellä on valta itsenäisesti hallita. Käytännössä edellä mainittu omaisuus tarkoittaa alaikäisen työansioita tai työansioilla hankittua omaisuutta ja sen tuottoa. Alaikäinen ei voi kuitenkaan testamentata sellaista omaisuutta, jonka hän on saanut lahjaksi, tai jonka hän on saanut perintönä. Aikaisemmin rajoituksella ei ollut kovin suurta merkitystä, sillä ennen lasten omaisuus oli huomattavasti vähäisempää kuin nykypäivänä. Nykyisin alaikäisten varallisuus voi olla huomattavaa johtuen jäämistösuunnittelusta. Omaisuutta alaikäiselle on voinut kertyä testamentin, perinnön tai lahjojen kautta. Lain mukaan alaikäisen omaisuuden perii hänen vanhempansa. (Aarnio ym. 2016, 63; Aarnio & Kangas 2015, 312)

4.1 Yleistestamentti

Yleistestamentilla tarkoitetaan testamenttia, jolla yleistestamentin saajalle jätetään koko testamentin laatijan omaisuus tai määräosa siitä. Yleistestamentin saaja rinnastetaan perillisen oikeusasemaan ja hän on testamenttisaannollaan kuolinpesän osakas. (PK 18:1 §)

Avoliitossa avoleski voi saada osakkuuden ensiksi kuolleen avopuolionsa kuolinpesään vain yleistestamentin saajana. Yleistestamentin saaja on osakkaana kuolinpesässä, vaikka hänen oikeutensa on riidanalainen. Riidanalaisuussäännöllä suojataan yleistestamentinsaajaa sen aikana, kun testamentin pätevyyttä selvitetään. (Kangas 2001, 184-185; PK 40/1965, 18:1 §.)

4.2 Erityistestamentti eli legaatti

Erityistestamentin eli legaatin saajalle annetaan tietty etuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että testamentin tekijä on määrännyt jonkin tietyn omaisuuden testamentin saajalle, kuten esimerkiksi jonkin huonekalun tai korun. Legaatin saaja ei ole kuolinpesän osakas eikä osallistu kuolinpesän hallintoon. (PK 40/1965, 18:1 §; Mäkelä 2012, 184)

Erilaisia legaatteja tunnetaan esimerkiksi esinelegaatit, rahalegaatit ja jälkisäädökset, joilla testamentinsaajalle on määrätty jonkin tietyn esineen käyttö- tai tuotto-oikeus. Yleistestamentin saajasta poiketen legataari, eli legaatin saaja, ei ole kuolinpesän osakas. Tämä ei myöskään voi olla perunkirjoitusvelvollinen eikä voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen perittävän veloista, vaan legaatti täytetään pesänselvityksen yhteydessä. (Mikkola 2010, 99)

4.3 Keskinäinen testamentti

Keskinäinen testamentti on yhdistelmä kahdesta tai useammasta jälkisäädöksestä. Yleensä keskinäisen testamentin tekevät aviopuolisot, mutta se sopii yleisesti myös esimerkiksi avopuolisoille sekä yhdessä asuville sisaruksille. Keskinäinen testamentti tulee erottaa yhteisestä ja molemminpuolisesta testamentista, jotka ovat kaikki omia kokonaisuuksiaan, vaikka niillä onkin paljon yhteisiä piirteitä ja niitä voidaan käyttää myös ristiin. Yhteinen testamentti tarkoittaa sitä, että kaksi tai useampi henkilö tekee yhteisen testamentin samalla kertaa, samalle asiakirjalle, samojen todistajien läsnä ollessa. Molemminpuolinen testamentti taas on testamenttityyppi, jossa testamenttaajat vastavuoroisesti antavat toistensa hyväksi määräyksiä. (Aarnio & Kangas 2015, 500-501; Norri 2017, 120)

Yleensä keskinäinen testamentti on samaan aikaan sekä yhteinen että molemminpuolinen. Siihen sisältyy tavallisesti myös molemminpuolinen ehdollisuus, eli puolisoiden testamentit ovat riippuvaisia toisen puolison testamentin pysyvyydestä. Nämä eivät kuitenkaan ole ehdottomia edellytyksiä keskinäiselle testamentille ja se on pätevä, vaikka se ei olisikaan esimerkiksi yhteinen edellä tarkoitetulla tavalla. (Aarnio & Kangas 2015, 500-501)

4.4 Omistusoikeustestamentti

Omistusoikeustestamentilla henkilö määrää omistamansa oikeuden edelleen luovutuksesta kuolemansa jälkeen. Henkilöllä on oikeus määrätä vain omasta oikeudestaan, eli testamentatessaan omaisuuttaan, henkilö voi luovuttaa eteenpäin vain saman määräisen oikeuden kuin hänellä itsellään on. Testamentintekijä voi myös luovuttaa omistamansa oikeudet täysimääräisinä tai rajoitettuina. (Aarnio & Kangas 2015, 619)

Täysi omistusoikeus tarkoittaa sitä, että omistajalla on täysi määräysvalta omaisuuteen. Omistaja voi luovuttaa kiinteää tai irtainta omaisuutta vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti, käyttää sitä vakuutena velalle ja luovuttaa edelleen testamentilla, hallita omaisuutta ja käyttää siitä saamansa tuoton haluamallaan tavalla. (Aarnio & Kangas 2015, 622)

On olemassa myös rajoitettu omistusoikeustestamentti eli vallintatestamentti, joka eroaa täydestä omistusoikeustestamentista sen rajoittavuuden osalta. Rajoitettuun omistusoikeustestamenttiin kuuluu omaisuudelle asetettu perättäisseuraanto eli toissijaismääräys, joka tarkoittaa, että omaisuus luovutetaan testamentilla ensin täysin omistusoikeuksin esimerkiksi puolisolle tai muulle edunsaajalle, jonka kuoleman jälkeen taas eteenpäin toissijaiselle saajalle. (Aarnio & Kangas 2015, 623)

Rajoitettu omistusoikeustestamentti on yleinen puolisoiden välisissä keskinäisissä testamenteissa, joilla puoliset määräävät omaisuutensa toisilleen, mutta toisen kuoleman jälkeen omaisuus siirtyy testamentin mukaan toissijaiselle perijälle, kuten esimerkiksi testamentintekijän sisarukselle. Tällaisen rajoitetun omistusoikeustestamentin suurin merkitys on se, että sillä estetään testamentin alkuperäistä

saajaa määräämästä perintönä saadusta omaisuudesta omalla testamentillaan. (Aarnio & Kangas 2015, 623)

4.5 Käyttö- ja tuotto-oikeustestamentit

Käyttöoikeus- eli hallintatestamentin antama käyttöoikeus omaisuuteen ei oikeuta edunsaajaa määräämään testamentilla saamastaan omaisuudesta, eikä se myöskään oikeuta määräämään sitä jälkisäädöksellä eteenpäin. Edunsaajalla ei ole myöskään rajoitettua omistusoikeutta omaisuuteen, eikä hän voi hävittää saamaansa omaisuutta toissijaisten perillisten vahingoksi. Käyttöoikeustestamentilla voidaan turvata sekä testamentin edunsaajan että toissijaisten perillisten tilanne, kun omaisuuden hallintaoikeudella turvataan esimerkiksi eloonjääneen puolison asema, mutta huolehditaan myös rintaperillisten oikeudesta saada omaisuus omistukseensa ensisijaisen perillisen kuoltua. (Mikkola 2010, 102)

Tuotto-oikeustestamentti on testamenttimuoto, jolla henkilölle annetaan joko tietyn ajaksi tai testamentinsaajan loppuelämän ajaksi oikeus tietystä omaisuudesta kertyvän koron ja tuoton nostamiseen omistusoikeuden tullessa muulle henkilölle. Jos henkilölle määrätään testamentilla tuotto-oikeus perintöosuuden sijaan, kaventaa se oikeutta, jonka hän lakimääräisenä perillisenä saisi. Halutessaan vedota hyväkseen tehtyyn testamenttiin, perillinen joutuu hyväksymään lakimääräisen perintöoikeutensa rajoituksen tuotto-oikeuden osalta. (Aarnio & Kangas 2015, 707)

Edellä mainittu ei kuitenkaan päde rintaperillisiin, sillä heillä on lakiosasuojat tällaista määräystä vastaan. Tuotto-oikeustestamentti on tehoton siltä osin, kun se loukkaa rintaperillisen lakiosaa. Esimerkki tällaisesta rintaperillisen lakiosaa loukkaavasta testamentista on tilanne, jossa rintaperillinen perii vanhempansa omaisuuden, mutta sen tuotto-osuus on testamentattu kolmannelle osapuolelle. Tällainen tilanne voi tulla kysymykseen, jos perintökaaren mukaisen rajoittamattoman lakiosan sijaan rintaperillinen saakin tuotto-oikeustestamentilla lakiosaa vastaavan osuuden, jonka omistusoikeus on kuitenkin rajoitettu vain tuotto-oikeuteen. (Aarnio & Kangas 2015, 707-708)

5 OIKEUSTAPAUKSET

Tässä luvussa esittelen kaksi oikeustapausta, jotka valitsin työhöni tulkittavaksi ja toisiinsa verrattavaksi. Molemmat tapaukset ovat korkeimmassa oikeudessa käsiteltyjä oikeustapauksia, joissa lesken ja rintaperillisten välillä on tullut riitaa perinnönjaon suorittamisesta. Korkeimman oikeuden käsittelemistä tapauksista ei juurikaan löytynyt perintökiistoja, sillä yleensä nämä riidat saadaan ratkaistua käräjäoikeudessa.

5.1 KKO:1999:104

Korkeimman oikeuden vuonna 1999 ratkaisemassa tapauksessa käsitellään avioliittolain mukaista omaisuuden ositusta perinnönjaon yhteydessä. Pesänjakajan toimittamassa osituksessa leski oli ilmoittanut, ettei hän luovuta omaisuuttaan vaimonsa perillisille vedoten avioliittolain 103 §:n 2 momenttiin. Hän vaati lisäksi jaon toimittamasta hänen ja hänen vaimonsa toissijaisten perillisten välillä niin, että hänen omaisuutensa erotetaan ja perintö jaetaan toissijaisille perillisille vedoten perintökaaren 3 luvun 5 a pykälään. Lesken omaisuus oli suurempi kuin ensiksi kuolleen puolison omaisuus. Pesänjakaja määräsi, että leski sai pitää omaisuutensa kokonaisuudessaan, eikä hänen tarvinnut luovuttaa sitä vaimonsa perillisille. (KKO:1999:104)

Toissijaiset perilliset vaativat ensin käräjäoikeudessa muutosta tähän. Asia eteni korkeimpaan oikeuteen asti, mutta päätös pysyi samana ja asia siirrettiin takaisin pesänjakajalle hoidettavaksi. (KKO:1999:104)

5.2 KKO:2011:75

Korkeimman oikeuden vuonna 2011 ratkaisema tapaus koskee rintaperillisten vaatimusta saada leski suorittamaan heille kuuluvat lakiosat rahana. Vainaja oli laatinut testamentin, jossa hän määrää omaisuutensa menevän täydellä omistusoikeudella hänen vaimolleen eli leskelle. Testamentissa määrättiin, että saajalla oli oikeus suorittaa lakiosat rahana. Kaikki rintaperilliset olivat vaatineet lakiosansa määrääjassa. Vaatimuksista huolimatta leski ei kuitenkaan ollut maksanut vaadit-

tuja lakiosia. Kun testamentti on täytetty ja rahasuoritus laiminlyöty, voi rintaperillinen vaatia kanteella lakiosansa suorittamista. Leski vastusti kannetta, koska kuolinpesä oli jakamatta ja hän käyttää leskenä hänelle kuuluvaa oikeutta pitää kuolinpesä jakamattomana hallinnassaan. (KKO:2011:75)

Käräjäoikeus, hovioikeus sekä korkein oikeus tulivat kaikki samaan tulokseen asian käsittelyssä. Lakiosaan oikeutetun perillisen oikeutta saada lakiosaa vastaava määrä rahana koskeva vaatimus oli ennenaikainen siihen asti, kunnes jäämistö oli selvitetty ja omaisuuden arvostusratkaisut tehty kuolinpesän osakkaita sitovalla tavalla lainvoimaisessa perinnönjaossa. Vasta tällöin kaikki lakiosan arvomäärään vaikuttavat tekijät olisivat selvillä, ja lakiosaa vastaava määrä rahassa voitaisiin määrittää. Lopulta korkein oikeus päätti jättää kanteen tutkimatta. (KKO:2011:75)

5.3 Vertailu

Molemmissa valitsemissani oikeustapauksissa leski voitti käsittelyn. Leski ja vainaja olivat olleet naimisissa, joten tapausten käsittely oli helpompaa tuomioistuimille. Tapauksessa KKO:1999:104 tuomioistuimet siirsivät tapauksen takaisin pesänselvittäjän hoidettavaksi ja tapauksessa KKO:2011:75 korkein oikeus jätti kanteen tutkimatta.

Näissä kummassakin tapauksessa perilliset riitautuivat lesken kanssa vainajan jäämistöstä, mutta aviolesken oikeuksien ansiosta lesken asema näissä riitatilanteissa on vahva. Jos leski ja vainaja olisivat olleet avoliitossa ilman testamenttia, nämä tapaukset tuskin olisivat päätyneet tuomioistuimeen asti, sillä avoieskellä ei ole oikeutta periä puolisoaan. Rintaperilliset olisivat tällöin perineet vainajan omaisuuden kokonaisuudessaan. Testamentti taas olisi antanut avoieskelle samat oikeudet jäämistöön siihen asti, että kuolinpesä on jaettu.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Avoliitto ei ole enää nykypäivänä ainoa yhteiselämisen muoto, vaan sen rinnalle on muodostunut suosiotaan koko ajan kasvattava avoliitto. Ennen avoliitto oli yleisimmin vain välivaihe ennen avioliittoon vihkimistä. Nykyään useat valitsevat tietoisesti elää avoliitossa koko elämänsä menemättä koskaan naimisiin. Avoliiton yleistyttyä herää kysymyksiä avoliiton ja avioliiton juridisista eroista.

Jos pariskunta päätyy valitsemaan suhdemuodokseen avioliiton sijasta avoliiton, heidän kannattaa pohtia näitä juridisia kysymyksiä ja eroja parisuhdemuotojen välillä. Testamentilla voidaan avopuolisollekin luoda perintöoikeuksia, joten avopuolisoiden tulisi harkita testamentin tekemistä. Tällä voidaan välttää ikäviä perintöriitoja ja turvataan lesken talous kuolemantapauksissa.

6.1 Tutkimustulokset

Eri parisuhdemuodoilla on erilaisia oikeuksia perimyksen. Perimyksessä avo- ja aviopuolisilla on huomattavaa eroa, sillä avopuolisolla ei ole ilman testamenttia minkäänlaisia oikeuksia kuolleen avopuolisensa omaisuuteen. Aviopuolisolla sen sijaan on oikeuksia, joita on vaikeaa edes testamentin avulla poistaa.

Perittävän sukulaisista sedät ja tädit ovat kauimmaisista sukulaisista, joilla on perintöoikeus, ja he kuuluvat perimyksessä kolmanteen parenteeliin. Ristiriitaa voidaan nähdä siinä, että sedät ja tädit harvemmin ovat kovinkaan läheisiä perittävälle, kun taas perittävän läheisin ihminen voi olla avopuoliso, jolla ei ole perimysoikeutta. Vaikka suhdetta ei ole virallistettu avioliitoksi, voi se silti olla sen osapuolille yhtä merkityksellinen.

Kun pariskunta ei ole avoliitossa, tulisi heidän kummankin laatia testamentit toistensa hyväksi. Näin he turvaavat toistensa aseman perinnönjaossa, johon kumpikaan ilman testamenttia ei pääsisi osalliseksi. Testamentin tulisi olla nimenomaan yleistestamentti, sillä legaatint saaja ei tule kuolinpesän osakkaaksi.

Jos avoliitossa elävällä pariskunnalla on lapsia, ovat he rintaperillisiä ja perivät vanhempansa omaisuuden kokonaisuudessaan. Mutta jos esimerkiksi lapsi ja toi-

nen vanhemmista menehtyvät samanaikaisesti, perii tämän kuolleen vanhemman omat vanhemmat hänet, eikä avolesskellä ole minkäänlaista oikeutta perintöön ilman testamenttia.

Voidaan todeta, että avioliitolla on enemmän oikeuksia kuin avoliitolla. Avioliiton mukana oikeudet tulevat automaattisesti, kun taas avoliitossa samojen oikeuksien saamiseksi on tehtävä suunnittelua, eikä samoja oikeuksia voida silti välttämättä saavuttaa.

6.2 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Raskain osuus opinnäytetyössä oli työn aloittaminen. Vauhtiin päästyä tekstiä alkoi tulemaan ja työtä tehdessä mielenkiinto aihetta kohtaan vain kasvoi, jonka ansiosta tietoa tuli etsittyä useista eri lähteistä. Kuten opettajat ennustivat opinnäytetyöstä puhuttaessa, kesätyön ajaksi opinnäytetyön tekeminen unohtui lähes kokonaan. Tämän vuoksi oli hyvä, että olin ehtinyt päästä jo keväällä vauhtiin kirjoittamisessa, joten syksyllä oli helppo jatkaa siitä mihin oli jäänyt. Kokonaisuudessaan aikaa opinnäytetyön tekoon meni noin 8 kuukautta, josta vasta viimeisen kuukauden käytin tehokkaasti niin, että työskentelin lähes joka päivä useita tunteja opinnäytetyön parissa.

Kesätyöstä Nordealla kuolinpesien asiantuntijayksikössä oli paljon hyötyä opinnäytetyötäni ajatellen. Sain valtavasti uutta tietoa kuolinpesistä ja perinnönjaosta, sekä pääsin tutkimaan erilaisia testamentteja sekä perunkirjoitusdokumentteja. Työssäni kohtasin paljon asiakkaita, jotka kamppailivat perinnönjaon ja läheisen kuolemaan liittyvien asioiden parissa. Usein kuolinpesän asioita hoitivat juuri lesket.

Ensimmäisenä aloittaessani opinnäytetyötä täytyi keksiä aihe tutkimukselleni. Kiinnostukseni perhe- ja perintöoikeuteen auttoi valitsemaan aiheeksi avioliiton ja avioliiton erot perinnönjaossa. Aiheeseen päädyin myös siksi, että vasta pari vuotta sitten oli tullut muutos lakiin, joka mahdollisti saman sukupuolen väliset avioliitot, eikä muutoksen jälkeen monia tutkimuksia ole tehty. Tutkimuksen aiheen valinnan jälkeen täytyi miettiä, mitä menetelmää tai menetelmiä käyttämällä tut-

kimus olisi paras toteuttaa. Oli selvää, että tutkimus tulisi toteuttaa ainakin osittain oikeusdogmaattisena, sillä tutkittava aineisto tulisi sisältämään paljon lainsäädäntöä. Myös kvalitatiivinen menetelmä oli sopiva tutkimuksen aiheeseen, sillä työssä pyrittiin tutkimaan aihetta kokonaisvaltaisesti ymmärtäen sen laatua ja ominaisuuksia. Näiden jälkeen tutkimussuunnitelmassa esiteltiin aihe ja tutkimusmenetelmät, sekä lisäksi laadittiin aikataulu, jonka mukaan työn eri vaiheet valmistuisivat. Tavoitteeni oli saada opinnäytetyö rauhassa valmiiksi, joten en yrittänytkään kiirehtiä aikataulua. Määräajaksi olin asettanut joulukuun 2020, ja tähän tavoitteenseen pääsinkin hyvin.

Valitsin työhöni heti alkuvaiheessa kaksi korkeimman oikeuden ratkaisua, joita voisin analysoida ja verrata keskenään. Näitä kahta ratkaisua vertaan myös siihen, jos lesken tilalla tapauksissa olisikin ollut avoleski.

Jatkotutkimus mahdollisuuksia on monia, mutta itseäni työtä tehdessä alkoi kiinnostaa enemmän perintöverotus. Tästä aiheesta voisi tutkia sitä, minkä verotuksen mukaan testamentilla osakkaaksi tulleen avopuolison perintö verotetaan. Tämän aiheen olisi myös voinut lisätä tähän omaan tutkimukseeni, mutta päätin rajata verotukselliset asiat työstäni pois, sillä pelkäsin siitä tulevan liian laaja, tai sitä että päätyisin paneutumaan verotukseen vain pintapuolisesti.

LÄHTEET

Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus: I. Perintöoikeus. 5. painos. Helsinki: Talentum.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2008. Suomen jäämistöoikeus: II. Testamenttioikeus. Helsinki: Kauppakaari Oyj. Lakimiesliiton kustannus.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2010. Perhevarallisuus-oikeus. Helsinki. Talentum.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2015. Suomen jäämistöoikeus: II. Testamenttioikeus. Helsinki. Talentum.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2016. Suomen jäämistöoikeus: I. Perintöoikeus. Helsinki Alma Talent.

Aarnio, A., Kangas, U., Puronen, P. & Rabinä, T. 2016. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. 8. painos. Helsinki. Talentum.

Digi- ja väestötietovirasto. Avioehtosopimus. Viitattu 6.10.2020.
<https://dvv.fi/avioehto>

Digi- ja väestötietovirasto. Vihkiminen. Viitattu 6.10.2020.
<https://dvv.fi/vihkiminen>

Gottberg, E. 2013. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. 7. ajantasaistettu painos. Turku. Oy Nord Print Ab.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Viitattu 1.11.2020.

https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Kangas, U. 2001. Johdatus perhevarallisuus-oikeuteen. Helsingin yliopisto.

Kangas, U. 2012. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsingin yliopisto.

Kangas, U. 2018. Perhevarallisuusosoikeus. Helsinki. Alma Talent.

Keinänen, A. & Väättänen, U. 2016. Empiirinen oikeustutkimus - mitä ja milloin? Teoksessa Miettinen, T. Oikeustieteellinen opinnäyte - artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edita Publishing Oy.

Kielitoimiston sanakirja: NetMot. Viitattu 17.4.2020.
<https://www.mot.kielikone.fi>

KKO:1999:104. Korkeimman oikeuden ratkaisu 30.9.1999 104. Viitattu 10.10.2020. <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1999/19990104>

KKO:2011:75. Korkeimman oikeuden ratkaisu 5.10.2011 75. Viitattu 10.10.2020. <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110075>

L 05.02.1965/40. Perintökaari. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 7.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040>

L 13.6.1929/234. Avioliittolaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>

L 26/2011. Laki avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.10.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110026>

Mikkola T. 2010. Lesken asema jäämistö – ja vero-oikeudessa. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Mäkelä, S. 2012 Perimyksestä Suomessa. Teoksessa Oikeusjärjestys osa I C 59. Rovaniemi: Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja

Niskanen, M. ym. 2010. Oikeusjärjestys osa 1. Lapin Yliopisto.

Norri, M. 1994. Perintö ja testamentti. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Puronen, P. 2009. Näin onnistut perintöverosuunnittelussa. Helsinki: Talentum media Oy.

Suomen evangelisluterilainen kirkko. Viitattu 6.10.2020.
<https://evl.fi/perhejuhlat/haat/avioliiton-esteiden-tutkinta-ja-esteettomyystodistus>

Väestöliitto. Viitattu 17.4.2020. <https://www.vaestoliitto.fi>